

Simone van der Vlugt

De guillotine

δ

Voor Wim, die mij in alle opzichten steunt

Copyright ©2021 Uitgeverij Dyslexion, Deventer

ISBN 9789463245364

NUR 284

Papier met FSC-certificaat

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Uitgeverij Dyslexion, Postbus 583, 7400 AN Deventer

Dit boek verscheen eerder als reguliere uitgave bij Uitgeverij Lemniscaat b.v.

© Simone van der Vlugt

Dit boek is gebaseerd op de 8e druk 2015

Dit boek is uitgegeven in het lettertype Dyslexie.
Kijk op www.dyslexiefont.com voor meer informatie.

Voor meer informatie of bestellen
ga je naar www.dyslexion.nl

Het rumoer is vlakbij. Sandrine de Billancourt steekt haar hoofd buiten het raampje van de koets en kijkt naar de onrustige menigte verderop, in de Rue Faubourg St. Antoine. Naast haar veert Julie, haar kamenier, ongerust overeind.

‘O nee – een oproer!’ zegt ze.

Sandrine blijft nieuwsgierig kijken. Zelfs binnen de dikke muren van de kloosterschool, waarvan ze net is opgehaald, zijn er geruchten doorgedrongen over de vele onlusten in Parijs. De school staat in de Marais, vroeger een gegoede wijk, tegenwoordig een roerige volksbuurt.

‘Niet zo naar buiten kijken, mademoiselle. We moeten niet de aandacht trekken,’ zegt Julie dringend.

Sandrine trekt haar hoofd terug.

‘Ze zullen ons toch niets doen?’

‘Dat weet ik niet zo zeker. Je hoort vreemde verhalen, tegenwoordig.’

‘Laat Bernard dan maar snel omkeren,’ zegt Sandrine.

Julie steekt voorzichtig haar hoofd naar buiten.

‘Omkeren, Bernard!’ roept ze.

Sandrine hoort de koetsier iets terugroepen, maar kan niet verstaan wat. De koets maakt een draaiende beweging.

In de verte klinken luide kreten.

Sandrine hoort Bernard tegen de paarden schreeuwen. De dieren lopen zenuwachtig een stukje achteruit. De zweep zwiept door de lucht en de koets schudt heen en weer.

‘Wat doet die man toch allemaal!’ vraagt Julie zenuwachtig.

‘We zullen de draai niet in één keer kunnen maken,’ veronderstelt Sandrine.

Na wat achteruit en weer vooruit rijden kunnen ze eindelijk verder.

‘Goddank,’ mompelt Julie.

Maar na een paar meter staan ze met een ruk weer stil.

Sandrine wil net vragen wat er aan de hand is als Bernard het portier opent.

‘Ze staan ook aan de andere kant van de straat, mademoiselle,’ zegt hij. ‘We zijn ingesloten.’

Sandrine haalt diep adem.

‘We hadden nooit door de Marais moeten gaan,’ zegt Julie vol zelfverwijt.

‘Dat gaat moeilijk anders als de kloosterschool daar staat,’ zegt Sandrine.

‘Ik bedoel dat we hadden moeten omrijden,’ zegt Julie.

‘Met uw permissie, mademoiselle, we moeten wel snel iets doen,’ zegt Bernard.

‘Kunnen we niet gewoon doorrijden? Ze zullen toch wel opzij gaan?’ meent Sandrine.

‘Dat weet ik niet zo zeker, mademoiselle. Normaal gesproken wel, maar dit lijkt wel een opstand!’

Sandrines blik valt op een nauwe zijstraat.

‘Kunnen we daardoor?’

Bernard volgt haar ogen. Zijn gezicht drukt twijfel uit.

‘Probeer het maar,’ zegt Sandrine. ‘We hebben weinig keus.’

Bernard sluit het portier en springt op de bok. Hij schreeuwt, de paarden snuiven en zetten zich in beweging. De koets draait een halve slag. Ze zetten koers naar de zijstraat. Op het moment dat de smalle ruimte tussen de huizen de koets opslokt, weet Sandrine dat ze vast komen te zitten. Ze rukt het gordijntje helemaal open en ziet de muren steeds dichterbij afkomen.

‘Dat wordt niets,’ zegt Julie somber.

Vrijwel meteen staat de koets stil.

‘Het gaat niet, mademoiselle Sandrine!’ klinkt Bernards stem.

‘Verderop wordt het nog smaller!’

‘Rij dan maar achteruit!’ roept Sandrine terug.

Bernard probeert het, maar de onrustig geworden paarden begrijpen er niets van dat ze terug moeten lopen.

Het geschreeuw van de opstandige menigte is al heel dichtbij.

‘Dit duurt te lang,’ zegt Julie nerveus. ‘We moeten hier snel weg voor ze ons insluiten.’

Haar bezorgdheid slaat over op Sandrine.

‘Denk je echt dat ze onze koets zullen aanvallen?’ vraagt ze met groeiende ongerustheid.

‘Ik weet het niet, mademoiselle.’

Sandrine en Julie kijken elkaar aan.

‘Goed, dan gaan we eruit,’ beslist Sandrine.

‘Mademoiselle!’

‘Julie, je zegt net zelf dat we hier snel weg moeten!’

‘Ja, maar hoe had u zich dat dan voorgesteld? U kunt niet zomaar de straat opgaan!’

‘Misschien als we wat minder opvallen...’ zegt Sandrine.

Ze kijkt van de eenvoudige grijze jurk van haar kamenier naar haar eigen japon van brokaat.

‘Help me even, Julie.’ Sandrine komt half overeind en werkt zich hijgend van inspanning uit haar wijd uitstaande bovenrok.

Ze schopt haar schoenen uit en maakt haar hoog opgestoken kapsel los.

Sandrine kijkt naar haar onderrok. Nog steeds veel te mooi, maar het moet maar. Ze scheurt de kanten zoom eraf.

‘Mademoiselle Sandrine?’ Bernard probeert zich tussen de muur en het portier te wringen, maar zijn dikke buik belet hem dat. Sandrine opent zelf het portier en stapt uit. Verbijsterd kijkt de koetsier naar haar verfomfaaide uiterlijk.

‘We gaan eruit,’ zegt Sandrine.

‘Mademoiselle! Dat lukt nooit! U valt veel te veel op!’

‘In die koets zeker niet? Geef me je mantel, Julie,’ zegt Sandrine.

Julie gehoorzaamt zwijgend. Sandrine slaat de donkere mantel om haar schouders en wendt zich tot Bernard, die nog steeds wanhopige pogingen doet om zich langs de koets te persen.

‘Probeer naar huis te komen, Bernard. En waarschuw dan mijn vader.’

Ze draait zich om en loopt door de donkere steeg in de richting van de Rue Faubourg St. Antoine. Julie volgt haar op de voet.

Ze lopen recht in een groep mensen. Hun geschreeuw weerkaatst tegen de muren van de hoge huizen.

‘Wij willen eten!’ klinkt het rauw uit vele kelen.

‘Geef ons brood!’

Sandrine kijkt angstig om zich heen. Vertrokken gezichten, vlak bij het hare. Gebrul in haar oor. Vuisten in de lucht. Een stank van uien en knoflook. Julie houdt haar hand stevig vast. Af en toe struikelen ze, waardoor ze al snel onder het slijk komen te zitten. Met een modderige hand veegt Sandrine een piek haar uit haar gezicht; ze kijkt om als ze luid gekrijs achter zich hoort.

De aandacht van de menigte heeft zich verplaatst naar de koets in de zijstraat. Het dak is al gauw afgeladen met straatjongens. In het gedrang wordt ze tegen een man naast haar aan gesmaakt. Hij duwt haar ruw terug, maar ze valt opnieuw. Het duurt even voor ze zich realiseert dat ze de stevige greep van Julie om haar hand mist.

Gejaagd vliegen Sandrines ogen langs de gezichten om haar heen. Ze gaat op haar tenen staan, maar wordt bijna omvergelopen. Een zee van mutsen, petten en vette haren deint rondom haar. Ze draait zich om en om.

Geen Julie.

Paniek grijpt haar bij de keel. Ze opent haar mond om Julies naam te roepen, maar ze bedenkt zich. Terwijl ze om zich heen blijft kijken laat ze zich in de menigte meevoeren door de Rue Faubourg St. Antoine.

Sandrine durft nauwelijks te kijken naar al die gezichten, zo dicht bij het hare. Iedere keer als iemand zijn mond opent om iets te schreeuwen golft de lucht van knoflook haar tegemoet. Ze gluurt naar een vrouw die met opgeheven vuist naast haar voortloopt. Haar gezicht is bleek onder een vaalwitte muts.

De grove omslagdoek om haar schouders stinkt.

De vrouw kijkt Sandrine recht aan. Een uitdrukking van verbazing verschijnt op haar gezicht. Onzeker kijkt Sandrine terug en dringt zich dan tussen twee stevig uitziende mannenruggen door.

‘Hé!’ roept de vrouw.

Met haar ellebogen werkt Sandrine zich naar voren. Over haar schouder kijkt ze om. Maar het ziet er niet naar uit dat de vrouw achter haar aan komt. Ze houdt haar ogen zoveel mogelijk op de rug vóór haar gericht en woelt met één hand door haar haren. Uit haar ooghoeken spiedt ze om zich heen. Verbaasde bliken,

wantrouwig gefronste wenkbrauwen...

Ze dringt haastig verder naar voren, het gestomp en gevloek negerend. Een paar passen schuin vóór haar verliest een vrouw haar muts. Sandrine werkt zich naar die plek toe.

Razendsnel raapt ze de muts op, voor ze onder de voet kan worden gelopen.

Ze trekt het gore, stinkende ding zo ver mogelijk over haar hoofd.

De mantel van Julie trekt ze vast om zich heen. Jongens met grote stenen in de hand dringen zich langs haar. Vrouwen met grimmige gezichten omklemmen bijlen en puntige stokken.

Sandrine blijft om zich heen kijken op zoek naar Julie.

‘Vooruit meid, loop eens door!’

Een por in haar rug. Ze valt bijna en grijpt een flard van een hemd vóór haar. De stof scheurt, maar de lange blonde man die het kledingstuk draagt, merkt het niet.

‘Daar! De bakkerij!’ schreeuwt hij.

Onmiddellijk zwenkt een hele groep mensen joelend naar de winkel. Sandrine wordt naar rechts geduwd en struikelt achter de anderen aan.

‘Vooruit! Leeghalen die boel!’ schreeuwt de lange man. Hij bukt zich en even later vliegt er een steen door de ruit van de winkel. Het sein is gegeven; de stenen vliegen in het rond. Tussen al die opwinding staat Sandrine er hulpeloos bij. Ze wordt van links naar rechts geduwd en probeert tevergeefs uit het gedrang te ontsnappen. Om haar heen kijken de mensen haar geërgerd aan. Eén vrouw laat een lange, onderzoekende blik over haar glijden. Sandrine bukt zich en trekt een steen los uit het opengewrikte plaveisel. Op goed geluk smijt ze die in de richting van de bakkerij.

De lange kerel klautert naar binnen, gevolgd door vele anderen. De deur van de bakkerij vliegt van binnenuit open. Zakken meel worden naar buiten gesleept. Krijsend storten de mensen zich erop. Ze scheuren de zakken open, graaien erin, proppen handen vol meel in mutsen en schortzakken. Het meel vliegt door de lucht; de straat wordt wit bestoven. Sandrine is de enige die zich niet een weg naar een van de zakken vecht. Met grote ogen

kijkt ze toe hoe twee vrouwen elkaar met de vingers in de ogen prikken om er het eerst bij te zijn. Eén man wordt door een ander tegen de vlakke geslagen; de rest gaat op hem staan om een graai in de zak meel te kunnen doen. Het verstikte gekerm van de man op de grond sterft langzaam weg.

Sandrine ziet een vrouw die helemaal wit is geworden door het meel op haar gezicht en over haar kleding. De zakken zijn bijna leeg. Vrouwen en kinderen zitten op hun knieën op de grond en vegen zoveel mogelijk meel van de straat. Sandrine volgt hun voorbeeld. Ze verzamelt meel in haar rok en veegt met haar vuile handen over haar mantel en haar gezicht.

Verderop in de straat wordt een wapenwinkel geplunderd.

Schreeuwend rennen de mensen door de Rue Faubourg St. Antoine, wit bestoven en met wapens in hun hand. Een stuk verder worden ze opgewacht door gardesoldaten van de koning. De oproerlingen begroeten hen met gekrijs en een regen van stenen. Sandrine kijkt gejaagd om zich heen. De buitgemaakte geweren knallen en een officier valt getroffen van zijn paard.

Opeens spoelt er een golf van schrik over de menigte.

Zowel de officieren als de soldaten, die zich aanvankelijk terugtrokken voor de woede van het volk, hebben hun sabels getrokken. Hoog te paard rijden de officieren op het volk in, gevolgd door soldaten te voet. Een kreet van afgrijzen stijgt op. Iedereen probeert weg te komen. Dringend en vechtend vallen de mensen over elkaar heen. Sandrine smakt tegen de grond.

Ze haast zich overeind, maar struikelt onmiddellijk weer, over het lichaam van een vrouw. Huiverend krabbelt ze omhoog. Aan haar rok kleeft bloed.

En dan ziet ze Julie.

Ze steekt net schuin de straat over, haar hoofd en schouders gebogen. Sandrine herkent haar snelle, kordate manier van lopen. 'Julie!' gilt ze. 'Julie!'

Julie hoort haar niet. Sandrine tilt haar rok een stukje op en begint te rennen. Ze botst tegen mensen op, verliest Julie uit het oog.

'Julie!' gilt ze.

Ze duwt met haar elleboog iemand opzij die in de weg staat. Daar! Daar staat Julie! Ze heeft haar uitroep gehoord, want ze staat stil en kijkt zoekend om zich heen. Sandrine vliegt naar haar kamenier toe en grijpt haar bij de arm.

‘Julie!’ zegt ze buiten adem.

‘Mademoiselle!’ De opluchting op Julies gezicht is enorm.

Maar intussen kijkt ze naar de gardesoldaten van de koning, die nog steeds rondrijden met getrokken sabel.

‘Kom snel mee,’ zegt Julie.

Ze haasten zich voort.

‘Hierheen,’ hijgt Julie. Ze trekt Sandrine mee een zijstraat in.

Als ze op adem is gekomen glijden Julies ogen over Sandrine heen.

‘Bent u in orde? Niet gewond?’ Haar blik blijft rusten op een grote, bruinrode vlek op Sandrines rok. ‘Wat is dat? Bloed!’

‘Niet van mij.’ Sandrine lacht beverig.

‘Goddank. Hoe is het mogelijk dat we hier levend uit zijn gekomen!’ Julie leunt tegen de muur en sluit haar ogen.

Sandrine geeft geen antwoord. Ze kijkt naar de taferelen die zich afspelen in de Rue Faubourg St. Antoine. Een groep mannen werpt een barricade op van huisraad, dat in grote haast naar buiten wordt gesleept. Overal worden barricades opgeworpen.

Schreeuwend smijten de opstandelingen flessen en stenen, die ze uit het plaveisel loswrikken, naar de gardesoldaten. Overal om hen heen galmen de noodklokken. De barricades worden in brand gestoken en de lucht is vol van rook, geschreeuw en gehuil.

Als ze op adem zijn gekomen vluchten Sandrine en Julie weg door de steeg.

‘Weet jij waar we ergens zijn?’ vraagt Sandrine.

‘Ja, ik ken deze buurt,’ zegt Julie. ‘Maar het gaat ons nog wel een uur kosten voor we thuis zijn. Uw ouders zijn natuurlijk doodongerust. Mademoiselle, wat doet u?’

Ze grijpt Sandrine, die bijna valt, bij de arm.

‘Er ligt hier iemand!’ Sandrine hijgt van schrik.

‘Een jongetje!’ zegt Julie.

Ze knielt neer bij het kleine lichaam en neemt het kind

onderzoekend op.

‘Ik ken dat kind,’ mompelt ze.

Ook Sandrine knielt neer in de modder. De mouw van het kind is rood gekleurd en zijn been ligt er vreemd bij. Als Sandrine het been aanraakt geeft het jongetje een schreeuw.

‘Rustig maar,’ sust Julie. ‘We zullen je helpen. Kun je vertellen waar je woont?’

Als antwoord klinkt er wat gekreun. Sandrine buigt zich over de jongen heen tot dicht bij zijn gezicht.

‘Bourgeois,’ vangt ze op.

Sandrine kijkt Julie vragend aan.

‘De Rue des Francs-Bourgeois. Daar heb ik vroeger vlak bij gewoond,’ zegt Julie, en tegen de jongen: ‘Hoe heet je?’

‘Pierre,’ fluistert hij.

‘Pierre hoe?’

‘Lambertin...’

‘Pierre? Pierre Lambertin?’ herhaalt Julie. Haar stem klinkt een beetje verrast.

‘Ken je hem?’ vraagt Sandrine.

‘Ik ken zijn vader en moeder,’ zegt Julie. ‘We brengen je naar huis, Pierre. Maak je maar geen zorgen.’

Ze pakken de jongen onder de oksels. Hijgend slepen ze hem mee de steeg in.

‘Waar is dat, de Rue Bourgeois?’ vraagt Sandrine. Haar stem klinkt hol in de steeg. Ze schrikt ervan.

‘Hier vlakbij,’ zegt Julie.

De schemering is net ingevallen, maar in de nauwe steeg is het al donker. Aan het einde van de straat flakkert het licht van een lantaarn. Het lichtschijnsel is als een baken waar ze zich voetje voor voetje naartoe werken. Maar vlak voor ze de lantaarn bereiken wordt het licht verduisterd door een forse gestalte.

Sandrine staat abrupt stil en houdt met een scherp geluid haar adem in. Julie kijkt verschrikt op.

De man verspert hun de weg. Zijn gezicht blijft onzichtbaar in de schaduw.

Julie gaat half voor Sandrine staan.